

УДК 929.092

Елакхдар Камаль

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Подорожі марокканського письменника бу Абдала́ха Муха́меда Ібн Абдалла́ха аль Лавала ат Танджі

Наук. керівник ст. викл, канд. філолог. наук Назаревич Л.Т.

Марокканський письменник Абдалах Мухамед упродовж 1325—1349 рр. подорожував Аравією, Єгиптом, Іраном, Малою Азією, Кримом, а також побував у Хорезмі, Бухарі, Афганістані, Індії та Китаї. В 1349 р. він повернувся у Марокко, проте його натура вимагала подальшого руху, тому в 1352—53 рр. вирушив у мандри Суданом, дійшов до Тімбукту, провівши останні роки свого життя у місті Фесі. Низка вражень, думок, емоцій, висновків про різнобарв'я культур спонукали чоловіка до письменницької діяльності. Оповіді про свої подорожі Ібн Батута диктував секретарю місцевого султана. Так народилася книга «Подарунок для тих, що спостерігають дива міст та чудеса подорожей». Твір Ібн Батути, на думку дослідників, є цінним джерелом з історії країн усього світу, зокрема, й України.

Відомості про Ібн Батуту можемо дізнатися з автобіографічної інформації в оповіді. Мандрівник народився в берберській родині ісламського юриста в марокканському місті Танжир. У юності він, мабуть, вивчав мусульманське право у суннітському малікітському мазхабі, яких тоді було багато в Північній Африці. У червні 1325 р. він вирушив із рідного міста у «хадж» (паломництво у Мекку). Мандрівка мала тривати 16 місяців, але затягнулася на 24 роки. 17 листопада 1326 р., провівши місяць у Мецці, Ібн Батута долучився до каравану паломників, що поверталися в Ірак. У Мецці Ібн Батута трохи затримався. У «Подарунку для тих, що спостерігають дива міст та чудеса подорожей» йдеться про те, що він жив у місті три роки: з вересня 1327 р. до осені 1330 р. Але через плутатину з хронологією деякі коментатори вважають, що він, мабуть, жив там лише рік.

Ібн Батута вирушив у Китай, проте дорогою до узбережжя на загіні Батути напали індуси і пограбували його. Він загубив свій загіні і ледь не втратив життя. Втім, Ібн Батути пощастило через десять днів знову наздогнати загіні, продовживши подорож до Хамбату, міста на західному узбережжі Індії. Звідти від поплив морем до Калікуту, теперішнього Кожікоде. Повернувшись у Гуанчжоу в 1346 р., Ібн Батута вирішив поїхати назад у Марокко. З Калікуті (Кожікоде) він продовжив шлях до Мекки. Дорогою до Басри через Ормузьку протоку мандрівник довідався, що останній правитель ільханату Абу Саїд помер у Персії, а його держава розвалилася. Унаслідок чого розпочалася жорстока війна між персами й монголами.

У Танжері Ібн Батута затримався тільки на кілька днів, потім вирушив у Іберію. На Піренейському півострові тоді йшла війна між арабами й християнами. Альфонсо XI загрожував захопити Гібралтар, і в 1350 р. Ібн Батута преднався до гурту мусульман, що виїжджав із Танжиру на захист порту. Коли він прибув туди, то разом із смертю Альфонсо відступила небезпека, тож Ібн Батута вирішив скористатися нагодою оглянути країну та зафіксувати враження про неї. Він проїхав через Валенсію і добрався до Гранади. Після повернення Ібн Батута з ініціативи султана Марокко Абу Інан Фаріса продиктував свої спогади Ібн Джузаї, з яким мандрівник уже зустрічався раніше в Гранаді. Записи Ібн Джузаї залишаються єдиним свідченням наймовірних романтичних пригод Ібн Батути. Повну назву рукопису *رافض ال بائراغ يف راطن ال افحت* можна перекласти, як «Подарунок тим, хто роздумує про дива міст і чудеса мандрівок», але часто їх називають *قل حركنا*, що означає «Подорожі».